

VILTVÅRD FÖR FÄLTVILT

Svenska Jägareförbundet

VILTVÅRD FÖR ETT RIKARE LANDSKAP

Ta vara på de naturliga viltmiljöerna, det gynnar även den övriga faunan.

VILTVÅRD FÖR FÄLTVILTET

För att få mer vilt i markerna och uppnå en bättre jakt krävs kunskap, arbete och pengar. Rätt bedriven så bidrar viltvården inte bara till starkare viltstammar, utan gynnar även övrig biologisk mångfald. Viltvård inriktad på fåltviltet berikar hela odlingslandskapet, genom att skapa en varierad miljö rik på skydd, mångfald och vilt

Viltvårdens fyra ben. Starka viltstammar bygger på god tillgång till föda, skydd och vatten samtidigt som predationen begränsas genom predator kontroll. Varje del i konceptet är viktig; för bästa resultat bör man dock sträva efter att kombinera de olika typerna av viltvårdsåtgärder. För framgångsrik viltvård krävs en nära dialog mellan jägaren och markägaren/brukaren, eftersom markanvändningen ofta har stor inverkan på stammarna av fåltvilt.

Planera viltvården. För att uppnå bästa effekt av de viltvårdande insatserna är det en fördel att planera detta arbete, gärna i samklang med den växtodlingsplan eller skogsbruksplan som finns för den mark man förvaltar.

För att kunna göra ett bra planeringsarbete behövs följande underlag:

- karta.
- växtodlingsplan.
- skogsbruksplan.
- inventering av markernas viltförekomst.
- dokumentation av planerade åtgärder.

Planteringar och lähäckar. Planteringar och lähäckar ger viltet både förbättrad miljö och ökat utrymme. Oftast gynnar dessa planteringar arter som är knutna till det öppna jordbrukslandskapet. Vid val av växter till nyplanteringarna är det viktigt att se till vad som finns naturligt i området. Använd gärna bärande buskar, exempelvis nypon och slån, som både ger skydd och föda.

En av grundreglerna för en viltskyddsplantering är att släppa in solen och stänga ute vinden. Att skapa öppna platser i en viltskyddsplantering är lika viktigt som att se till att den ger nödvändigt skydd mot vind, snö och predatorer.

Genom att anlägga viltplanteringar i bryn kan de fungera både som skydd och som förbindelseänk mellan viltintressanta biotoper.

Bryn eller stråk är viktiga i förbindelseleder i för viltet i det öppna landskapet.

Planteringar och lähäckar bidrar till att:

- öka skyddet året om.
- förbättra mikroklimatet för viltet.
- ge värdefullt viltfoder som bär och frukter.
- bryn och lähäckar fungerar som förbindelseleder i landskapet.

Kontroll av predatorerna. Om man vill gynna fält- och småvilt är det av största vikt att hålla efter predatorerna genom både jakt och fångst. De små rovdjuren är dessutom en jaktlig resurs som inte får glömmas bort. Vakjakt på rävm, kråkjaktsmorgnar och fällfångst ger fina jaktupplevelser under hela jaktåret, dvs. även efter jaktsäsongen på matvilt. Predatorerna erbjuder också ofta fina skinn, som kan användas till olika ändamål.

Kontroll av predatorerna ger:

- fler av fält- och småviltet.
- ökade jakt- och fångstillfällen.
- förlängning av jaktsäsongen.

Rätt placerad minkfälla kan ge god fångst.

Jakt med stående fågelhund är en uppskattad jaktform för jakt på fältfågel.

Det finns en mängd olika former av predatorjakt, som kan utövas under olika delar av året:

- vak på räv
- vinterjakt på kråkor
- sträckjakt på kråkor
- jakt på de lokala kråkorna
- vak- eller vaktjakt på räv
- grytjakt
- tryckjakt och
- jakt med drivande hund

Att jaga med fällor och fångstredskap är effektivt men kräver tid för kontroll och eventuell flytt av fällorna.

Vatten i landskapet ger viltrika marker. Att anlägga eller restaurera våtmarker är en av de viltvårdsåtgärder som ger mest tillbaka i form av nytta, utbyte och nöje.

De flesta människor som vistas i naturen känner ett stort ansvar för miljön och mot den bakgrunden har många våtmarksområden restaurerats eller nyanlagts. För viltet är våtmarkerna en viktig del i livsmiljön, och gynnar även övrig fauna, liksom florán.

Våtmarker tillför även estetiska värden i landskapet, och ökar därmed rekreationsvärdet för människan. Anläggning och restaurering av våtmarker är troligen den viltvårdsåtgärd som ger störst positiv respons bland allmänheten. Detta gäller i synnerhet om man skapar en variationsrik våtmark med stor biologisk mångfald.

Anlagda eller restaurerade våtmarker:

- ger ökad biologisk mångfald.
- berikar intresset för naturen.
- ger bättre jakt, fiske och fångst.
- ger livskvalitet för människor.
- ger bevattning för vattenkrävande grödor.

Ett viltvatten gynnar många olika viltarter.

Viltåkrar anlagda i stråk med putsade öppningar ger skydd, foder och upptorkningszoner.

Viltvänliga trädor. På uttagen areal finns möjlighet att inom ramen för jordbruksstöden så grödor som är lämpliga för viltet.

Trädor kan bli ytterst gynnsamma för viltet om de anpassas och om man använder olika grödor, sådda i stråk eller i blandningar. Det är också positivt att skapa fler kantzoner. Likaså ska man genom putsning skapa ytor så att det finns plats för småviltet att torka efter regniga perioder. Genom att endast putsa halva trädan eller skyddszonen kan man gynna viltet, i synnerhet om man putsar i stråk

Viltåkrar ger skydd och foder. När man anlägger en viltåker ökas viltets tillgång på foder och/eller skydd beroende på vilken gröda man väljer. Viltåker ska ses som ett komplement för att förbättra möjligheterna för viltet och försköna landskapsbilden.

Möjligheterna till variation av gröda är stor och det gäller att välja den gröda som uppfyller de krav man har med tanke på klimatzon, jordmån och vilka viltarter man riktar sig till.

En rätt placerad viltåker med de rätta ingredienserna ökar tillgången på allt vilt, inte bara det jaktbara.

Variation i den enskilda viltåkern.

Fördelar med en viltåker:

- förbättrar och ökar foderutbudet året om.
- ger fodertillskott under yngel- och häckningsperioden för såväl hjortvilt, hare som fältfågel.
- bidrar till ökat skydd hela året men också skydd på sensommar och höst för utsatt fältfågel.
- kan också anläggas som förbindelseleder och spridningskorridorer i landskapet.
- bidrar till den biologiska mångfalden.
- ökar möjligheterna att hålla viltet hemma.
- minskar viltets bete i kommersiella grödor och skogsmark.
- ger allmänheten ökade möjligheter att uppleva vilt i markerna.

Stödutfodring. När hösten kommer är det hög tid att vidta de åtgärder som ska ge viltet ett extra tillskott under vintermånaderna. Djup snö och många minusgrader kan ge problem för en del viltarter. Ett fodertillskott vid besvärliga förhållanden är därför en viktig viltvårdsåtgärd.

Genom att utfodringen startas tidigt på hösten lär sig viltet var det kan finna foder när det behövs. Bäst är om skydd, foder och eventuellt vatten kan erbjudas på ett så naturligt sätt som möjligt. Utfodringen bör fortsätta fram till sommaren.

Den så kallade föryngringsutfodringen på vår och försommar förbättrar fåltfåglarnas kycklingöverlevnad; genom att hönan enkelt finner mat håller hon sig i god kondition och behöver inte lämna redet obevakat så länge.

Goda råd:

- Inventera vilka arter som ska gynnas.
- Studera viltets vanor.
- Planera aktuella viltvårdsinsatser.
- Välj en lämplig plats för stödutfodring.
- Använd spannmål för fåltfågelutfodring.
- Om du inte kan utfodra dagligen använd någon typ av foderautomat.
- Uthållighet vintern ut.
- Utfodring under vintern ger fler överlevande individer.
- Bidrar till att hålla viltet ”hemma”.

Ploga upp gröna stråk vintertid. Under vintrar med mycket snö kan man hjälpa allt vilt genom att ploga upp stråk i vallar eller i höstsådda grödor, till exempel i råg och höstvet, så att viltet kommer åt de gröna delarna.

Stödutfodring vintertid för fåltvilt är en viktig del i viltvårdsarbetet.

Utsättning av vilt. Syftet med utsättning av vilt ska vara att etablera eller förstärka det naturliga viltbeståndet, öka mångfalden, öka möjligheterna till jakt samt därmed även öka markens jaktliga avkastning. För att lyckas med utsättningen och få en långsiktig ökning av det vilda beståndet krävs oftast omfattande biotopvård och viss predator kontroll.

Det är självklart mycket viktigt att följa de lagar och bestämmelser som reglerar denna hantering. Jägareförbundet har tillsammans med andra intressenter tagit fram en Jaktetisk policy för uppfödning, utsättning och jakt på utsatt fågel. Denna bör följas. Uppfödning av fasaner, änder och raphöns för utsättning och jakt har en lång tradition i Sverige och även i många andra länder.

Viltvänlig jordbruksdrift. När man driver ett jordbruk finns mycket man kan tänka på för att gynna viltet. Exempelvis är det lämpligt att plöja på våren istället för på hösten, om möjligt. Då kan gröna stråk i stubben ge gratis vinterfoder åt viltet. På samma sätt kan man dels utnyttja trädan, dels skapa fler viltintressanta kantzoner för att på olika sätt hjälpa viltet.

Vid skörd ska man skörda mot skydd och från väg för att inte utsätta viltet för fara. Då man tar den första vallskörden bör man låta bli att slå kantzonerna, och man bör även lämna sprutfria zoner i spannmålsgrödorna.

Att sätta ut vilt som t.ex. fasaner kan öka markens jaktliga avkastning.

Spara stråk vid vallskörd för att rädda reden och ungar.

Andra åtgärder man kan göra är att skapa kortklippta upptorkningszoner i eller i anslutning till fälten och att anlägga viltanpassade stråk med tillåtna grödor.

Något man ska undvika att göra är att bränna gräs.

Ökande viltstammar. Rika stammar av fältvilt erbjuder såväl goda möjligheter till jakt, som fina naturupplevelser för jägare och andra naturintresserade. Fältviltet är förhållandevis enkelt att gynna genom viltvårdsåtgärder. Har du någon åkerlycka där man kan anlägga viltåker, eller kan du förmå brukaren att lämna insådden över vintern? Ett varierat odlingslandskap rikt på mångfald och vilt är till glädje för oss alla!

För mer information om viltvård

se www.jagareforbundet.se/viltvard. Där finns fler praktiska råd, nedladdningsbart informationsmaterial och kontaktuppgifter till lokala jaktvårdskonsulenter.

Där kan du också beställa de övriga broschyrerna i viltvårdsserien utan kostnad.

Allas viltvård

Predatorkontroll

Stödutfodring av vilt

Viltvård för ett rikare landskap

Viltvård för fåltvilt

Viltvård för klövvilt

Viltvård i odlingslandskapet

Viltvård i skogen

Vårda och anlägga våtmarker

Författare Poul-Erik Jensen

Svenska Jägareförbundet
Vårdar det vilda

VILTVÅRD FÖR ETT RIKARE LANDSKAP